

RINGMAJANDUSE
VÕIMEKUSE TÕSTMINE

KOHALIKU OMAVALITSUSE RINGMAJANDUSE TEEKAART TARTU LINN

Seisuga 31.08.2023

Koostatud projekti tegevuse „Ringmajanduse võimekuse tõstmine kohalikes omavalitsustes” raames.

KESKKONNAAGENTUUR

TAL
TECH

KLIIMAMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Kohaliku omavalitsuse ringmajanduse teekaart

VALD/LINN	TARTU LINN
TEEKAARDI KOOSTAJAD	Tartu Linnavalitsuse keskkonnateenistuse spetsialistid
TOIMETAJAD	Kristjan Piirimäe, Margit Kull
KOOSTAMISE PERIOOD	3. mai – 31. aug 2023

Käesolev teekaart on koostatud eesmärgiga näidata omavalitsuse ringmajanduslike tegevuste prioriteete, eelistusi, kitsaskohti, lahendusi, konkreetseid tegevusi ning potentsiaalset koostööd erinevate sidusgruppide või teiste omavalitsustega.

Teekaardis on kaetud järgmised keskkonnaga seotud teemavaldkonnad:

- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes;
- ringmajandusala teavitustegevus;
- jäätmemajanduse edendamine;
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine;
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes.

Teekaardis on kaetud järgmised äri- ja koostöömudelitega seotud teemad:

- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine;
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine;
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel;
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil;
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine.

SISUKORD

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID	4
II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD	5
III TEGEVUSKAVA	6
IV KOOSTÖÖ	7
LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS.....	8
LISA 2. ARENGU INDIKAATORID.....	9

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID

OMAVALITSUSE KITSASKOHAD, MIDA VÕIKS LAHENDADA RINGMAJANDUSE ABIL

- segaolmejätmete koguse vähendamine
- kogukonnatunde suurendamine
- tööhõive suurendamine
- ettevõtluse mitmekesistamine (nii jäätmete ringlusse võtu kui ka ringmajandus ettevõtted)
- ressursi raiskamise vähendamine (ehitus-lammutusjätmete optimaalsem kasutamine; ressursside kaevandamise vähendamine)

KESKKONNATEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- ringmajandusalane teavitustegevus nii elanikele kui ka ettevõtetele
- jäätmemajanduse edendamine
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes (kuna keskkonna jalajälje hindamise meetodeid on väga palju (olelusring, CO₂ jalajalg, süsiniku jalajalg, ökoloogiline jalajalg, hoone CO₂ jalajalg jne), siis võrreldavuse huvides võiks valida rakendamiseks välja ühe või paar meetodit.)
- jäätmealase aruandluse parandamine (tänapäevane jäätmealane aruandlus on üles ehitatud andmete kogumisele riigi tasandil; kohalikele omavalitsustele on JATSi olemasolev info praktiliselt kasutu, kui võtta eesmärgiks jäätmete ringlussevõtu korraldamine.)

ÄRIMUDELITE ARENDUSE JA KOOSTÖÖ TEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine

II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD

PARIMAD RINGMAJANDUSE PRAKTIKAD, MIDA OMAVALITSUS RAKENDAB

- Ehitus- ja lammutusjätmete taaskasutusse suunamine (projekti-põhine arendus).
- Taaskasutuskeskuste ja paranduskodade töö rahastamine.
- Jäätmejaamades korduskasutusruumi (-ala) sisustamine ja korduskasutuse soodustamine.
- Toidukappide ja tekstiilikonteinerite olemasolu linna territooriumil.
- Keskkonnahoidlike ürituste korraldamine.

KESKKONNAGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Ringmajandusalane teavitustegevus

- "ringmajanduse saadikud" ettevõtetesse

Jäätmemajanduse edendamine

- nutikad prügikastid
- ehitus- ja lammutusjätmete müügiplatvorm
- piirkondlikud jäätmekäitlustehased (sh biogaasi tootmine)
- jäätmejaama või -keskuse laiendamine ringmajanduse otstarbel

ÄRI- JA KOOSTÖÖMUDELITEGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine

- tööstussümbioos

Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel

- tööstussümbioosi edendamine
- ringmajandusürituste (temaatilised seminarid, laadad jm) korraldamine
- ringmajanduskeskused/parandustöökojad/uuskasutuskeskused
- koostöö lähivaldadega: ühine jäätmekava, energia- ja kliimakava vms
- maakondlikud koolitused, eksperdid

Ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil

- ringse linna/piirkonna projekt

Uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine

- ringmajanduse kohalik või piirkondlik toetusmeede
- KOV või omavalitsusliidu algatatud detailplaneeringud ja projektid spetsiifiliselt ringmajanduslike äripindade loomiseks ja edendamiseks

III TEGEVUSKAVA

Tartu maakonnas on valmimisel ringmajanduse teekaart. Praegusel hetkel on see faasis, kus püütakse faktiliselt (JATS andmebaasi kasutades) selgitada probleemkohti. Järgmiseks etapiks oleks teekaardi tegevuste koostamine. Teekaart valmib 2024. aasta alguses.

IV KOOSTÖÖ

RINGMAJANDUSE ALANE MAAKONDLIK KOOSTÖÖ

- Käesoleval hetkel: Tartu linna jäätmejaamade ühiskasutus naabervaldadega; ringmajanduse teekaardi koostamine Tartu maakonnas (CURE projekt)
- Tulevikus: Tartu linna jäätmejaamade ühiskasutus naabervaldadega; erinevad koostööprojektid
- Tartu maakonna KOV-ide ühises ringmajanduse visioonis on kaks peamist geograafilist koostööpiirkonda: maakondlik koostöö ja Lõuna-Eesti regiooni koostöö

LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS

ETTEPANEKUD RIIGILE, ET OMAVALITSUSE TÖÖ RINGMAJANDUSE ARENDAMISEL OLEKS TÕHUSAM

- Keskkonnalubade väljastamisel jäätmekäitlejatele tuleks arvestada ringmajanduse sihtarve, st keskkonnalooga peaks olema kohustus liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtuks, kui vastavad lahendused on olemas (näiteks paber, plast, metall).
- KOTKAS andmebaasi kasutamine tuleks teha kohalikule omavalitsusel mugavamaks. Omavalitsusel on kohustus teha järelevalvet jäätmekäitluse üle, planeerida jäätmekäitus, anda seisukohti keskkonnalubadele. KOTKAS andmebaasis tuleks luua omavalitsusele võimalus tutvuda oma territooriumi jäätmearuannetega - praegu see võimalus puudub ja keskkonnalubade taotlused esitatakse vaates, kus paljudele taotluse lisadele ei ole juurdepääsu (ei pea silmas finantsdokumente vms). Seega laiendada omavalitsuse õigusi KOTKASes analoogiliselt nagu see oli eelmises infosüsteemis JATS.
- Tuleks kaotada kõik seni kehtestatud piirangud omavalitsustele (in-house keeld kontsessioonihangetel, omavalitsuskeskse mudeli piirangud) ning lahendada jäätmehoolduse rahastamise küsimused.

ETTEPANEKUD PUUDUVATE VÕI MUUTMIST VAJAVATE ÕIGUSAKTIDE OSAS

- Jäätmeseaduse § 71 lg 2 p2 - segaolmejäätmete mahuti tühjendussagedus võib praeguse seaduse kohaselt olla 1 kord 12 nädala jooksul, kui kinnistul on tagatud biojäätmete kompostimine. Sama õigus peaks olema jäätmevaldajatel, kui kinnistul kogutakse biojäätmed ning antakse need üle näiteks korraldatud jäätmeveo käigus.
- Pakendiseaduses tuleks ette näha pakendijäätmete kohtkogumine ning loobuda avaliku kogumispargi nõudest. Avalik kogumispark ei soodusta pakendijäätmete ringlussevõttu.

LISA 2. ARENGU INDIKAATORID

1. JÄÄTMEAJANDUSE EDENDAMINE

1.1. Jäätmekava. Millisele lävendile vastab KOV-i kehtiv jäätmekava?

Eeskujulik - jäätmekavas on määratud eesmärgid ja tegevused, kuidas suurendada jäätmete ringlusse võtmist.

1.2. Jäätmehoolduseeskiri. Millisele lävendile vastab kehtiv jäätmehoolduseeskiri?

Edasijõudnu - jäätmehoolduseeskirjas on sätestatud, et korraldatud jäätmeveo raames kogutakse vähemalt viie korteriga korterelamutes lisaks segaolmejäätmetele vanapaberit, bio- ja suurjäätmeid.

1.3. Jäätmevaldaja register. Kas KOV-is on jäätmete tekkest ülevaate saamiseks kasutusel jäätmevaldaja register?

Edasijõudnu - veebipõhine register.

1.4. Koostöö taaskasutusorganisatsioonidega. Kas omavalitsusel on lepingud taaskasutusorganisatsioonidega saavutamaks pakendijäätmete kokku kogumise KOV territooriumilt?

Edasijõudnu - lepingud taaskasutusorganisatsioonidega on uuendatud/sõlmitud viimase viie aasta jooksul.

1.5. Jäätmete edasise käitlemise korraldamine. Kuivõrd KOV panustab jäätmete tekkimise vähendamisse ja vältimisse ning on läbi mõelnud, mis saab kogutud jäätmetest?

Edasijõudnu - liigiti kogutavatele jäätmetele on määratud ringlusse võtmise määrad.

1.6. Pakendijäätmete liigiti kogumine. Milline on pakendijäätmete liigiti kogumise võrgustik?

Eeskujulik - on olemas pakendite kohtkogumine.

1.7. Korraldatud jäätmevedu. Kas KOV on taganud toimiva jäätmeveo sõlmides kontsessioonilepingu jäätmekäitlejaga?

Edasijõudnu - korraldatud jäätmeveo raames kogutakse jäätmed vähemalt kolmes jäätmeliigis: segaolme-, paber- ja biojäätmed.

1.8. Jäätmejaamade lahtiolekuaegade paindlikkus. Kuivõrd jäätmejaamades toimub jäätmete vastuvõtt?

Eeskujulik - vähemalt viiel päeval nädalas sh ühel puhkepäeval. Kokku vähemalt 40 tundi nädalas ja vähemalt 8 tundi ühel puhkepäeval.

1.9. Jäätmete liigiti vastuvõtt jäätmejaamades. Milliseid jäätmeliike jäätmejaamad liigiti vastu võtavad?

Eeskujulik - on loodud võimalused asjade korduskasutusse suunamiseks (tooted või tootekomponendid, mis ei veel jäätmeteks muutunud). Korduskasutus tähendab, et asja kasutatakse uuesti selle esialgsel otstarbel, seega aitab korduskasutus jäätmeteket vähendada või vältida. Korduskasutussüsteemi näide on mööbli või riiete viimine taaskasutuspooidesse.

1.10. Jäätmekorralduse info kodulehel. Kas elanikud on informeeritud jäätmehooldusteenuste sisust ja teenusepakkujatest?

Edasijõudnu - omavalitsuse veebilehel on leitav informatsioon jäätmeteket vältivate tegevuste kohta.

2. KOHALIKE RESSURSSIDE KESTLIKU KASUTAMISE SOODUSTAMINE

2.1. Taastuenergiaalade planeerimine. Kas omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on käsitletud taastuenergiaalasid?

Edasijõudnu - omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on eraldi käsitletud taastuenergiaalasid.

3. RINGMAJANDUSALANE TEAVITUSTEGEVUS

3.1. Elanikkonna jäätmemajanduse alase teadlikkuse tõstmine. Kas KOV teavitab elanikke ringmajanduse põhimõtetest ja vajalikkusest?

Edasijõudnu - levitatakse jäätmemajanduse alaseid teavitusmaterjale kõigile jäätmevaldajatele.